

öfverhufvud höllo sig till 17:de århundradet; år 1622 utkom den sista nedersaxiska bibeln; b) *holländskan*, som delar sig i *flamländska* (nu blott munart) och *nyholländska*.

β) *Fornengelska* eller *anglosaxiska*, hvars litteratur i rikedom och värde står vida öfver den fornhögtyska, men mycket under den fornnordiska eller norrøna-litteraturen, omfattar tiderymden från slutet af 5:e århundradet, då England underkufvades af Angler och Saxare, till Villhelm Eröfrarens tid år 1066. Från sistnämnda tid blef fransyska språket mycket herrskande. Genom blandning af dessa tungor har nuvarande engelska språket hufvudsakligen blifvit bildadt.

γ) *Frisiska*, som har trenne afdelningar vest-, ost- och nordfrisiskan. Fornfrisiskan är numera utdöd.

b) *Högtyskan*. Äldsta formen deraf är *fornhögtyskan* (= *althochdeutsch*), som talades af Franker, Allemanner, Schwabare och Bayrare från 7:e till slutet af 11:e århundradet, har många språkliga minnesmärken, mest öfversättningar, och utgöres af en särdeles regelbunden och vacker språkbyggnad med ljudfulla slutstafvelser, hvilka innehålla *a*, *o*, *u*, *i* och *e*, hvilket måhända är fornhögtyskans kännemärke. Fornhögtyskan efterträddes i 12:e århundradet af *medelhögtyskan* (= *mittelhochdeutsch*), hvaraf schwabiskan bildade hufvudmunarten och var det mål, på hvilket diktades. Vid nämnda tid inträdde en hufvudsaklig förändring i språket: ändelserna förkortades; vokalen *e* blef öfvervägande, formerna vacklande, språkets inrättning öfverhufvud regelbunden. Medelhögtyskans blomstringstid var 12:e och 13:e århundradet. En jäsnings i språket varade till omkring Luthers tid, då *nyhögtyskan* (= *neuhochdeutsch*) begynte utveckla och ordna sig. Nyhögtyskan är ej någon tysk munart; ingen tysk folkstam talade eller talar detta språk, som bildats småningom genom sjelfva det skriftliga bruket och genom blandning af munarter, hufvudsakligen genom Luthers bibelöfversättning. Vid sidan af medelhögtyskan stod medelnedersaxiskan (= *mittelnieder-sächsisch*), men jemte nyhögtyskan finnes ej något nynedertyskt skriftspråk.

De tyska munarterna skifta mycket och kunna delas i två stora afdelningar: *neder-tyska* eller *lägtyska* och *högtyska*. *Neder-tyska* munarterna äro: a) *frisiska* från Holland till Slesvik; b) *nederrhenska*, c) *west-*

phaliska och d) *nedersaxiska* eller egentligen s. k. plattyska kring Weser, Hamburg, Lübeck, i Mecklenburg och Pommern. *Högtyska* munarterna utgöres af: a) *alleman-niskt-schwabiska* eller de yngre formerna af medelhögtyskan; b) *bayerskt-österrikiska*, c) *frankiska* kring Main och till Thüringerwald samt i tyska delen af Böhmen; d) *thüringska* och *öfver-saxiska*.

3) *Skandinaviskan*, som talas i Sverige, Norge, Danmark, på Island, Færöarne, en del af Orkneyöarne och Shetlandsöarne, i Skotlands lågland, en del af Grönland samt vestra och södra kusten af Finland. Fordom kallades detta språk af de gamle författarne sjelfve *dönsk tunga* och *norrøna*, *norrønt mål* och utgjorde den gemensamma tungan i Sverige, Norge, Danmark och på Island. Detta mål, som med rätta måste räknas ibland de fullkomligast utbildade och rikaste af alla götiska tungor, har en särdeles märkvärdig och rikhaltig litteratur.

Att hela Skandinavien fordom haft den gamla norrønan till gemensam tunga bevitnas dels af historiska vitnesbörd, dels af sjelfva språket.

Hvad de historiska vitnesbörderna vidkommer, anmärkes att Snorre Sturleson i företalet till *Heimskringla* begynner med dessa orden: "Á bók þessi lét ek rita fornar frásagnir um höfðingia þá er ríki hafa haft á norðrlöndum ok á danska tungu hafa mælt, sva sem ek hefir heyrt fróða menn segja". I *Snorra-Edda* (Rasks uppl., s. 146) heter det: "firir því at Fróþi var allra konunga rikaztr á norðrlöndum, þá var honom kendr fríðrinn um alla danska tungu, ok kalla norðmenn þat Fróþafrið". Det är obestriddligt att på förstnämnda ställe uttrycket *dansk tunga* äfven omfattar *Norrmän* och *Svenskar*, om hvilkas konungar *Heimskringla* just handlar, och att på senare stället "öfver hela danska tungomålet" utsträcker till alla dem, som bodde i de nordiska rikena och till alla nordbor. I företalet till *Snorra-Edda* (Rasks uppl., s. 16) säges: "þeir Æsir hafa haft tunguna norðr hingat í heim: í Noreg ok í Svíþjóð, í Danmörk ok í Saxland". I *Fornmanna sögur* (11:e bandet, s. 412) heter det jemväl: "þat er með sönnu at segja, at tungan kom með þeim (Asiamönnum) hingat, er vör köllum norrønu, ok gekk sú tunga um Saxland, Danmörk ok Svíþjóð, Noreg ok um nokkurn hluta Einglands".